

5. Conclusions i recomanacions

Com a conclusions d'aquesta Guia, a continuació es presenten, en forma de decàleg, les principals recomanacions per incorporar la participació en els plans locals de salut.

01.

La participació en els plans locals de salut ha de ser concebuda com un procés continu, no una dinàmica puntual

La participació en el marc dels plans locals de salut ha de ser vista com la mobilització d'un conjunt d'actors institucionals i no institucionals en un procés de millora contínua de les polítiques locals de salut.

El procés d'elaboració i desplegament dels plans locals de salut ha de servir de fil conductor per establir un cicle permanent que promogui la participació local en salut al municipi.

02.

Tenir en compte la participació estratègica però també la participació operativa

La incorporació de la participació en els plans locals de salut ha de preveure una dimensió estratègica orientada a definir col·lectivament els reptes, les prioritats i les decisions relacionats amb les prioritats i actuacions a desenvolupar. Per fer-ho, cal vehicular la participació a través dels espais estables de participació, però també de processos participatius i de consulta més oberts.

La participació en els plans locals de salut, però, ha d'incorporar una dimensió més operativa orientada a impulsar conjuntament les prioritats del pla mateix. Per fer-ho, s'hi han d'incloure instruments participatius de codisseny i coproducció de polítiques locals de salut.

03.

Clarificar l'abast de la participació

La participació ha d'estar basada en el rigor metodològic i, per aquest motiu, cal deixar clar des de l'inici quin serà el seu abast. En aquest sentit s'han d'explicitar tres criteris que han d'emmarcar les dinàmiques participatives en el context d'elaboració, impuls i avaluació dels plans locals de salut:

1. Garantir una adequada definició metodològica.
2. Respectar l'evidència / criteri científic i incorporar paràmetres ètics.
3. Vetllar per la sostenibilitat del sistema públic de salut.

04.

Quan l'Ajuntament pren la decisió d'impulsar un Pla Local de Salut, el primer que ha de fer és dissenyar l'estructura de gestió del procés. L'alcalde o alcaldessa ha de designar la delegació, àrea o departament de referència, però també s'ha de crear un grup motor transversal encarregat de liderar el procés d'elaboració, implementació i avaluació del Pla Local de Salut.

Pensar bé i cuidar la figura del grup motor

Aquest grup ha d'assegurar la participació interna de les diferents àrees implicades per consolidar, així, una xarxa interna de treball dins del mateix Ajuntament. També és una oportunitat per incorporar la participació dels agents i de la ciutadania en el disseny del procés participatiu d'elaboració del Pla Local de Salut.

05.

De la mateixa manera que cal superar l'existència de diferències en salut entre grups poblacionals (equitat en salut), també cal garantir que qualsevol persona o col·lectiu, independentment dels seus ingressos, el seu nivell educatiu i la seva ocupació, tingui les mateixes oportunitats per participar i implicar-se en el Pla Local de Salut.

Ser proactius en la identificació dels actors

Per garantir aquesta equitat en la participació, cal maximitzar tres variables que estan molt associades entre elles: la representativitat, la diversitat i la inclusivitat de les persones que hi participen (el que en termes sociològics es denominaria la mostra) respecte de tota la població potencialment implicada en la salut (l'univers).

06.

Per prendre decisions conjuntament i treballar de forma col·laborativa en la implementació del pla, cal assegurar prèviament que existeix una diagnosi compartida de les problemàtiques a abordar (el perfil de salut local).

Assegurar una diagnosi compartida que impliqui el màxim nombre de persones i col·lectius

Incorporar la ciutadania i els agents de salut en aquest exercici de diagnosi permet descriure millor la realitat i detectar de manera molt més eficient quins són els problemes i les necessitats col·lectives més rellevants del municipi. Per fer-ho, cal afavorir la participació del màxim nombre de persones i col·lectius i incorporar mecanismes de participació complementaris. Per tal d'obtenir una radiografia el més completa possible, és recomanable fer servir diverses eines participatives complementàries que permetin compensar els avantatges i inconvenients de cadascuna.

07.

Fonamentar la prioritització de les accions a impulsar en una deliberació prèvia

Per acotar les qüestions a debatre i els perfils a implicar a partir de les aportacions recollides durant la diagnosi, cal recórrer a tècniques dirigides a trobar el consens a través de l'argumentació i el raonament. Convé recórrer a tècniques com més participatives millor i que permetin la interacció entre els agents i col·lectius. Si s'aposta per dur a terme votacions, cal permetre una o diverses seqüències de votació o prioritització amb debat previ.

08.

Identificar clarament quins actors poden col·laborar en la implementació i en quines tasques concretes

La implementació col·laborativa del Pla Local de Salut ha de partir d'una diferenciació de perfils. No tota la ciutadania del municipi té la capacitat (per temps, coneixements, recursos, etc.) ni la voluntat d'implicar-se en la implementació i seguiment operatiu del dia a dia del Pla Local de Salut. Per tant, aquesta etapa ha de començar novament amb una anàlisi d'actors per tal d'identificar quins es poden vincular amb la implementació del pla.

Una vegada identificats aquests actors, cal assegurar lògiques de treball horitzontal, és a dir, s'han d'establir equips de projecte que actuïn com una veritable xarxa col·laborativa.

09.

Incorporar l'avaluació qualitativa amb criteris participatius i basant-se en la lògica de les dades obertes

L'avaluació dels plans locals de salut ha d'anar més enllà de tècniques quantitatives basades en indicadors. Cal incidir en la dimensió qualitativa a través de la participació dels actors del municipi.

És interessant, de nou, obrir la participació, tant als que han estat implicats en la implementació del Pla Local de Salut com als que no. Aquesta participació ha de ser informada, i, per fer-ho, el municipi ha d'incorporar també el criteri de les dades obertes a les informacions relacionades amb el Pla Local de Salut.

10.

Recordar que l'impuls d'una xarxa local de salut és un objectiu complementari a l'elaboració, implementació i avaluació del Pla Local de Salut

La implicació dels actors de salut ha d'anar més enllà de l'elaboració del Pla Local de Salut i s'ha de traduir en la configuració d'una xarxa local de salut. Pel que fa a la composició, la xarxa ha de ser prou exhaustiva perquè cap grup interessat o potencialment afectat en quedi fora. Els temes de salut són transversals i cal abordar-los de manera transversal i integradora.

Pel que fa al seu funcionament, cal que la xarxa es doti d'una operativa flexible, amb rols diferenciats segons temes i tipus d'agents, i que pugui ser efectiva per donar compliment al PLS. En altres paraules, cal que tingui una bona governança.